

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.50029>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 20-03-2021
Kabul Tarihi: 01-04-2021
On-line Yayın: 30-04-2021

Article Type: Research article
Submitted: 20-03-2021
Accepted: 01-04-2021
Published Online: 30-04-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Cevizoğlu, M. H. (2021). Modernleşmenin “Modern” bir Eleştirisi Olarak *Yeni Toplumsal Hareketler* ve Yeni Kavram Önerisi: “Yeni Toplumsal Eylemsizlik Modeli”. *Journal of History School*, 51, 1357-1376.

MODERNLEŞMENİN “MODERN” BİR ELEŞTİRİSİ OLARAK *YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER* VE YENİ KAVRAM ÖNERİSİ: “YENİ TOPLUMSAL EYLEMSİZLİK MODELİ”¹

Mustafa Hulki CEVİZOĞLU²

Öz

Bu makalede, işçi ve sınıf temelli eski (geleneksel, klasik) toplumsal hareketlerden ayrı olarak ortaya çıkan “yeni toplumsal hareketler” incelenmiştir. Yeni toplumsal hareketler kültürel ve kimlik temelli, merkezi ve lideri olmayan, şiddetsiz (nonviolent), gönüllülüğe dayalı, her sınıf ve eğitim düzeyinden büyük kitlelerin katılımıyla ortaya çıkan ve süreklilik taşıyan hareketler olarak tanımlanmaktadır. Bu hareketlerin bir başka özelliği de, birbirine zıt görüşteki çok farklı siyasal düşüncedeki insanları biraraya getirebiliyor olmasında yatmaktadır. “Yeni” toplumsal hareketler toplumsal roller, iletişim ağları ve örgütlenmeler altında oluşan parçalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni toplumsal hareketlerin incelenmesi daha çok Wallerstein, Touraine, Dahrendorf, May, Lukacs, Melucci, Offe, Foucault, Laclau-Mouffe, Epstein, Plotke, Hobsbawn ve Castells üzerinden kimlik, enformasyon çağı, ekonomi-toplum ve kültür çalışması anlayışı ekseninde gerçekleştirilmiştir. Makalede siyasal ve sosyoekonomik bağlamın dışında kalan ve modernleşmenin “modern” bir eleştirisi olarak Yeni Toplumsal Hareketlerin niteliği, kültürel toplumsal bir direniş oluşu incelenmiştir. Tezimin bulgularından hareketle, Yeni Toplumsal Hareket (YTH) modeli yanında “*Yeni Toplumsal*

¹ Bu makale Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Yeni Bir Toplumsal Hareket Modeli Olarak Gönüllü Televizyon Kanallarında Siyasal Benliğin Sunumu" başlıklı Doktra tezinden üretilmiştir.

² Dr., İstanbul Arel Üniversitesi, İletişim Fakültesi Sosyoloji Bölümü, hulkicevizoglu@cevizkabugu.com.tr, Orcid: 0000-0002-0915-903X

Eylemsizlik”® (YTE) modeli/kavramı önerisinde bulunuyorum. Çünkü YTH’lerde toplumsal roller, iletişim ağları ve aktif örgütlenmeler söz konusu iken, araştırmamız yeni bir oluşum olan “gönüllü televizyon kanalı” modelinde aktif örgütlenme yerine “pasif/negatif örgütlenme” olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yeni bir toplumsal hareket modeli olarak görülen “gönüllülük” esaslı televizyon kanallarının muhalif kitlelerin tepkilerini konsolide edip (kontrol altında tutup) “eylemsizleştirerek” iktidarlara yarayıcı işlev gördüğü söylenebilir. Makale, doktora tezinden üretilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yeni Toplumsal Hareketler, Enformasyon Çağı, Kimlik, Postmodern Ağ Toplumu, Yeni Toplumsal Eylemsizlik Modeli.

New Social Movements as a "Modern" Critique of Modernization and A New Concept Proposal: "New Social Inertia Model"

Abstract

This article examines the "new social movements" that emerged separately from the old (traditional, classical) social movements based on worker and class. New social movements are defined as cultural and identity-based, decentralized and non-leader, nonviolent, voluntary, emerging with the participation of large masses of all classes and educational levels and carrying continuity. Another feature of these movements is that they can bring together people of very different political views with opposing views. “New” social movements emerge as parts formed under social roles, communication networks and organizations. The study of new social movements was mostly carried out through Wallerstein, Touraine, Dahrendorf, May, Lukacs, Melucci, Offe, Foucault, Laclau-Mouffe, Epstein, Plotke, Hobsbawn and Castells. In the article, it is aimed to contribute to science by proposing a new concept ("New Social Inertia Model"), according to the findings of the field research while examining New Social Movements as a "modern" critique of modernization, which is outside the political and socioeconomic context. The article was produced from my doctoral dissertation. Based on the findings of my thesis, I propose a “New Social Inertia”® (NSI) model / concept as well as the New Social Movement (NSM) model. Because, while social roles, communication networks and active organizations are in question in NSMs, our research has revealed that there is "passive/negative organization" instead of active organization in the "voluntary television channel" model, which is a new formation. It can be said that the television channels based on "volunteerism", which is seen as a new model of social movement, have a beneficial function for the governments by consolidating (keeping them under control) and "deactivating" the reactions of the opposition masses. The article was produced from my doctoral dissertation.

Keywords: New Social Movements, Information Age, Identity, Postmodern Network Society, New Social Inertia Model.

GİRİŞ

Toplumsal hareketler klasik tanımlamasında yer aldığı şekliyle çok sayıda kişinin katıldığı, bir değişim yaratmayı ya da değişime engel olmayı amaçlayan, devrimci-siyasal-dinsel-alternatif veya direniş odaklı, amaç ve yöntemleri bakımından birbirinden farklı özelliklere sahip, geniş ölçekli, kendiliğinden oluşan ve “gönüllülük” temeline dayalı postmodern toplumun ürünü hareketlerdir. Ancak günümüz “yeni” toplumsal hareketler “toplumsal roller”, “iletişim ağları” ve “örgütlenmeler” altında oluşturan parçalar olarak karşımıza çıkar.

Form ve Craig’e göre, toplumsal hareketler geleneksel olarak toplumsal değişimi ortaya çıkarmak için verilen örgütlü çabalardır (2013, s.419). Örgütlü toplumsal hareketlerin birinci özelliği, “kolektif meydan okumak” (hem tartışmacı hem de uzlaşımçı kolektif eylem yoluyla kurumsal düzenlemeleri değiştirme çabaları); ikinci özelliği de, siyasi bir karaktere sahip olmasıdır (Form ve Craig, 2013, s.421).

Wallerstein, toplumsal hareketler kavramı yerine “sistem karşıtı hareketler” kavramını kullanmaktadır. Wallerstein’a göre;

Ezilenler kendi muhalefetlerini aralıksız bir biçimde ifade etmekte politik, ekonomik ve ideolojik bakımdan çok zayıftır. Ne var ki bildiğimiz gibi, baskının özellikle keskinleştiği, beklentilerin özellikle boşa çıktığı ya da yönetici katmanının gücünün sallantılı olduğu zamanlarda, hemen hemen kendiliğinden bir biçimde başkaldırmışlardır (Akt.: Çoban, 2009, s.177).

Touraine’e göre ise toplumsal hareket, aynı değerleri veya kültürel yönelimleri paylaşan ve birbirleri ile tahakküm ve çatışma içinde olan aktörlerin paylaştıkları kültürün ve onun ürettiği faaliyetlerin toplumsal yönetimi konusundaki mücadelesini, rekabetini ifade eder. Bir çıkar grubu ya da siyasi baskı oluşturma vasıtası değil, bir tahakküm biçimine karşı çıkma ve hasmının meşruiyetini reddetmektir (Baran ve Suğur, 2014, s.42).

Eski toplumsal hareketler, özellikle de işçi sendikacılığı ya siyasi baskı gruplarına ya da en yoksul kategorilerin değil de ücretlilerden oluşan yeni orta sınıfın çalıştığı sektörleri loncacı bir mantıkla savunan araçlara dönüşürken, yeni toplumsal hareketler, örgütlenmeleri ve sürekli eylem yetenekleri eksik olmakla birlikte, şimdiden hem toplumsal hem de kültürel nitelikli sorun ve çatışmalardan oluşan yeni bir kuşağı ortaya çıkarırlar. Artık söz konusu olan, üretim araçlarının yönetimi için çatışmak değil; eğitim, tıbbi hizmetler ve kitle bilişimi gibi yeni kültürel üretimlerin ereklilikleri konusunda karşı karşıya gelmektir (Touraine, 2018, s.313).

Eski geleneksel toplumsal hareketler ve devrim ideolojisi artık yerini merkezsiz ve sınıfsız hareketlere bırakmaktadır. “Toplumsal tabakalaşmanın yeni biçimleri ortaya çıkmaktadır. Sınıflar, kimi zaman, tarihin erken dönemleri için uygun olsalar da, gittikçe modası geçmiş bir kavram haline gelmektedir” (Clark ve Lipset, 2014, s.287).

Dahrendorf, sosyal ayırım biçimlerinden birçoğunun sınıf çatışmalarına evrilmediğini vurgular. Marksist tarzda bir devrim olabilmesi için işçi sınıfının sefalet çekmesi ve gittikçe homojenleşmesi, kapitalistlerin de onlara karşı savaşa girmesi gerekir. Dahrendorf ise bunun yerine “emeğin ayrışmasına” işaret eder. İşçiler artık daha çok becerilerine göre ayrılmaktadır (vasıflı, yarı-vasıflı, vasıfsız) (Clark ve Lipset, 2014, s.288).

Toplumsal hareketler uzun zamandan beri vardır. Örneğin, köleliği kaldırma hareketi, kadın hakları hareketi ve alkol karşıtı hareket hep 19. yüzyılda başlamış hareketlerdir. Toplumsal hareketler basit protestolardan ibaret değildir. Toplumsal hareketler, tanımlanabilir liderlerin olmasını da içeren bir çeşit minimum örgüt yapısını gerektirmektedir (Cottam ve ark., 2017, s.430).

“YENİ” TOPLUMSAL HAREKETLERİN “YENİLİĞİ”

Her ne kadar Baudrillard (2015), kitlelerin edilginleştiğini (s.27), bütün toplumsal enerjiyi yuttuğunu (s.31) ve bir hayvan sürüsü kadar suskun olduğunu (s.31) söylese de kitleler tarih boyunca ve günümüzde de büyük bir hareketlilik içinde sesini çıkarmakta ve büyük toplumsal dalgalar yaratmaktadır. “*Kitle simülasyon* [bir köken ya da gerçeklikten yoksun gerçekliğin modeller aracılığıyla yeniden türetilmesi] ve *simülakrların* [taklit, gösteriş] *tüketicisidir. Tükettikçe uyumlaşmakta ve sessiz çoğunluğa dönüşmektedir*” (Baran ve Suğur, 2014: 113). Baudrillard daha da ileri iddialarda bulunur. Ona göre, kitle diye bir şey yoktur, bütün iktidarların gelip içinde yok oldukları bu sessiz yığın bir sosyolojik bütünlük ya da gerçekliğe sahip değildir, toplumsal ölmüştür (Baudrillard, 2015, s.45, 46).

Toplumsal hareketlerin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Ancak, buradaki “yeni” ifadesi hareketlerin “yapısını” anlatmaktadır. Önceki toplumsal hareketler (TH) “sınıfsal” idi ve özellikle işçi sınıfının çıkarlarına dayalı, belli merkezleri olan bir yapı özelliği taşıyordu. Yeni toplumsal hareketler (YTH) ise, bundan farklı olarak kültür, kimlik, bağımsızlık (özerklik), çevrecilik, feminizm, eğitim, yaşam tarzının korunması ve cinsellik gibi yaşam tarzı ağırlıklı ve “merkezsiz” bir yapı özelliği göstermektedir. Sınıf ayırımı gözetmedikleri ve her sınıfı içine alabildikleri için bunlara bir anlamda “sınıfsız toplumsal hareketler” (STH) ya da

“post-endüstriyel toplumsal hareketler” (PETH) de denebilir. “Yeni toplumsal hareketler post-modernliğin daha genel görünümünün bir örneğidir: Küresel ile yerel arasındaki etkileşim ya da gerilim..” (Kumar, 1999’dan akt. Çoban, 2009, s.179).

Sorun ve ihtiyaç temelli bu hareketler, “eylemde birlik, yerelde özerklik” kabulüyle birçok ağlar (*network*), forumlar, koalisyonlar ve cepelerde yer alıyorlar. Ulusötesi sorunlara karşı ulusötesi teşkilatlarını yaratıyorlar. Örgütlerini fetişleştirmekten ziyade, hareketlerini kutsuyor, bireylerin yönlendirmesinden ziyade, kalabalıkları yetkilendiriyorlar (Morgül, 2005’den akt. Çoban, 2009, s.179).

Toplumsal hareketler, çok sayıda kişinin katıldığı geniş ölçekli ve sürekliliği olan ortak davranışları ifade eder. Kolektif davranışlar egemen kültürün norm ve değerlerini zorlayan, çok sayıda kişinin katıldığı gönüllü ve kendiliğinden oluşan, planlanmayan eylemlerdir. Ortaya çıkış biçimleri, amaçları ve yöntemleri bakımından birbirinden çok farklı özelliklere sahiptir (Kartal & Kümbetoğlu, 2015, s.54). Bunlara “*şiddetsiz (nonviolent) direnişler*” de denir (May, 2016).

Toplumsal hareketlerin eylemsel mekânı sokaklar, yayılma mekânı ise medyadır. Connerton (2014b), “Sokaklar, kontrol altında tutulması zor alanlar olduğundan, büyük çaplı çekişmeler için olası bir sahadır; her an bir politik alana dönüşebilir” (s.32) demektedir: “Şehir sokakları bir meydan okuma alanı olmadığı zamanlarda bile gezilebilir olma özelliği sayesinde endişe veren karşılaşmalara, rahatsız edici anılara mekân olabilir” (s.32).

Yeni toplumsal hareketlerin kullandığı taktikler, temel amaç olarak belirledikleri “kimlik” talebinin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamuoyunu harekete geçirebilmek için kostüm ve sembolik gösterimlerle dolu son derece dramatik ve önceden planlanmış formları kullanma eğilimindedir (Akt. Demiroğlu, 2014, s.141).

Touraine’e göre, yeni toplumsal hareketler çok çeşitlidir ama hepsi yeni bir hak türü olan kültürel hakların tanınmasını ister, bu talepler ne sanayi toplumlarında ne de sanayileşme öncesi toplumlarda görülmüştür (Touraine, 2017a, s.210).

Peki bu hareketlerin yeniliği nedir? Daha sonra, denetimsiz teknik ve ekonomik güçler ile her birimizin öznelliğinin oluşmasına katkıda bulunan türlerin ve kültürlerin, yerel etkinliklerin ve dillerin çeşitliliği arasındaki çelişkiyi açığa çıkartarak, birçok ülkede başkadünyacı bir hareketin, onunla birlikte başka birçok siyasal çevre hareketinin yaratılmasını

esinleyen de aynı yeniliktir... Yeni toplumsal hareketler, neyin normal ya da anormal olduğuna karar veren, izin veren ya da yasaklayan bir kurulu düzene karşı da [bireyi] savunurlar (Touraine, 2017a: 215-216).

Yeni toplumsal hareketlerin yakın tarih içinde pek çok örneği vardır. Bunlardan biri Estonya'nın Sovyet işgali sırasında gerçekleşen “Şarkı Devrimi”dir.

1945 ile 1991 yılları arasındaki Sovyet işgali esnasında dahi Estonyalılar her 5 yılda bir, sayısı bir milyonu geçen nüfuslarının büyük bir kısmını harekete geçiren şarkı festivali için bir araya gelir. (...) Şarkı söylemek, o gece [11 Haziran 1988] Sovyet işgaline karşı en önde gelen mücadele yöntemlerinden biri olarak ortaya çıktı. (...) Altı gece boyunca, Estonyalılar şarkı söylemek üzere açık hava sahnesinde bir araya geldi. Yüz binlercesi, daha sonra “Şarkı Devrimi” olarak anılacak olan bu olay için meydana her gece çıktı. (...) 23 Ağustos'ta işgali protesto etmek için üç Baltık ülkesi, Estonya, Letonya ve Litvanya'nın bir ucundan diğerine iki milyon insan el ele tutuşarak 725 km. uzunluğunda bir insan zinciri kurdu (May, 2016, s.11, 12).

Bazı toplumsal, kamusal düzenlemelere “meydan okumak” da şiddetsiz (nonviolent) direniş örneklerindedir. Bunlardan biri de Hindistan'daki “Vykom Tapınağı” eylemleridir:

1924'te Hintli “dokunulmazların” [Müslümanlar, Zerdüştler, Hıristiyanlar, Sihler ve Haricenler gibi azınlıklar] Hindistan'ın güneybatısındaki Travancore eyaletindeki Vykom Tapınağı önündeki yoldan geçmelerini yasaklayan kanunlara meydan okuyan bir kampanya vardı. Bu kampanyaya yolu kullanan “dokunulmazlar” ve destekçileri de katılmış ve buna karşı olan Brahma rahiplerinin ve sonrasında yola barikat kuran polislerin kendilerini dövmelerine izin vermişlerdir. Ayrıca, göstericiler muson yağmuru sezonunda, çoğu zaman omuzlarına kadar gelen suyun içinde, barikatların önünde beklemişlerdi. Nihayetinde kazanmış oldukları zafer, Hindistan'ın Hindu kültürünü simgeleyen ve Gandhi'nin direnişinin bilhassa hedefi olacak olan kast sistemine karşı başarılı bir meydan okumaydı (May, 2016, s.83).

May'a (2016) göre, “ikna” ve “müzakere” süreçlerinin bittiği yerde, “şiddetsiz direniş” başlar, “Şu ya da bu şekilde –gösterilerle, oturma eylemleriyle, yürüyüşler, toplumsal alan işgalleri veya diğer taktikler vasıtasıyla- insanlar, mevcut toplumsal ve siyasi düzene alenen itaatsizlik eder ve meydan okurlar” (s.102). Şiddetsiz direnişe dışarıdan gelen baskılar hareketten vaz geçmeye neden

olmaz, aksine hareketin bir parçası haline gelir, harekete katılan ve “amaçları uğruna çile çekmeye razı olan” gönüllüler üzerinde dayanışmayı artırır, “Gandi’nin sözleriyle, kampanyanın mensupları Hakikat adına çile çekmeye razıdılar” (May, 2016, s.103). 1930 yılında Hindistan’daki *Gandi’nin Tuz Yürüyüşü*, 1989 yılında Polonya’daki *Solidarity (Dayanışma) Hareketi*, 2011 yılında New York’taki *Occupy (İşgal) Hareketi*, yine 2011’de Mısır’daki *Tahrir Meydanı İşgal Hareketi* ve 2013’de Türkiye’deki *Gezi (Parkı) Olayları* şiddetsiz direniş (yeni toplumsal hareket) örnekleridir. Ancak, bu hareketlerin bir kısmında görülen, hareketi engellemeye yönelik dışardan uygulanan şiddet ya da olayları başlatan neden (örneğin, Tahrir Meydanı veya Arap Baharı) tartışma yaratmaktadır. Kimi zaman, uluslararası emperyal sistem, diğer ülke yönetimlerini değiştirmek için “sivil” toplumsal hareket görünümü (maskesi) altında siyasal şiddet eylemleri başlatmakta ya da kendiliğinden başlayan şiddetsiz hareketlerin arasına sızabilmektedir. Şiddetsiz toplumsal hareketler “alışılmış şekliyle siyasetten bıkmış insanlardan oluşan, halk tabanına yönelik ya da popülist bir toplumsal hareket olarak tanımlanabilir” (Cottam ve ark., 2017, s.446).

Toplumsal hareketlerin “eski” ve “yeni” olmasını belirleyen bir diğer ölçüt onun “sınıf” kavramına ve düşünceleri açısından Marx’ın belirlenimlerine dayanmasıdır. Marx’a göre, kapitalist toplum temel olarak iki sınıftan oluşmaktadır. Birincisi, üretim araçlarına sahip olan kapitalist sınıf (burjuvazi) ve diğeri ise mülksüzleşen ve ücret karşılığı çalışmak zorunda kalan işçi sınıfıdır (proletarya). Sınıfların nesnel konumu “*kendinde sınıf*” kavramı ile ifade edilmektedir. İşçi sınıfı öznel olarak kendi çıkarlarının bilincinde olduğu zaman gerçek sınıf yani “*kendi için sınıf*” olmaktadır (Suğur, 2013, s.81). Marx, *Komünist Manifesto*’nun başında “*Şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi sınıf savaşmaları tarihidir*” der, sınıflar onun incelemesinin özüdür (Collins ve Makowsky, 2014, s.30). Marx ve ondan sonraki takipçileri (geleneksel/klasik/Ortodoks Marksistler), toplumsal çatışmaların bu sınıf çatışmalarından kaynaklandığını savunurlar. Ancak daha sonra ortaya çıkan “farklı Marksistler” (“Batı Avrupa Marksistleri”) farklı bir görüş etrafından toplanır.

20. yüzyılda Batı Marksizminin gelişimiyle birlikte (...) Marksizmin perspektifleri, sınıf savaşını veya devrim gibi radikal girişimler yerine gitgide daha çok *iktidar mücadelesine ve sivil toplumun kültürel ve siyasal olarak geliştirilmesine odaklanmıştır* (Akt.: Suğur, 2013, s.184).

Örneğin Lukacs, klasik sınıf kavramını mülkiyete dayalı olarak değil, “bilince” dayalı olarak açıklamaya çalışmıştır. Ona göre, “yeni” sınıf bilinci, *Psikolojik Bilinç ve Atfedilmiş (Aşılınmış) Bilinç* olarak ikiye ayrılmaktadır.

Lukacs, “psikolojik bilinci” işçilerin yanlış olan, bütünü kavrayamayan, ampirik ve gündelik bilincini ifade etmek için kullanmaktadır. İşçi sınıfının toplumsal bütünle ilişkisinin gerekli bilincine sahip olup, kendi tarihsel durumuna uygun ve akılcı tepki geliştirmesini ise “atfedilen bilinç” olarak ifade etmektedir. Buna göre, işçi sınıfının psikolojik bilinçten atfedilen bilince geçmesi beklenmektedir (Suğur, 2013, s.191).

Lukacs’ın psikolojik bilinç kavramı Marx’ın “yanlış/sahte bilinç” kavramı ile aynıdır. Lukacs gibi bir diğer Batı Avrupa Marksisti Gramsci de aynı görüştedir. Fakat Gramsci’nin ortaya attığı ve klasik tahakküm kavramından farklı olarak sunduğu “*hegemonya*” kavramı bir anlamda “yeni” toplumsal hareketlerin temelidir diyebiliriz. Çünkü, Gramsci’nin hegemonyası zora dayalı “devrimci” değil, iknaya dayalı bir “kültürel hegemonyadır.”

Gramsci için hegemonya, egemenliğin, zora başvurmadan, siyasal meşruluk yoluyla uygulanmasını ifade eder. Hegemonya, yönetilenlerin rızalarının kazanılması anlamına gelmektedir. (...) Gramsci için *sivil toplum* karşılıklı maddi ilişkilerin tümünü değil, ideolojik-kültürel ilişkilerin tümünü içermektedir (Suğur, 2013, s.204).

Daha da eskiye gidilirse, “toplumsal eylem” kavramını, sosyolojinin kurucu babalarından Max Weber’de (1864-1920) buluruz. Weber’in sosyolojisinin temel çalışma nesnesi “toplumsal eylemlerdir.” Weber, toplumsal eylem tiplerini dört grupta toplar: 1) Geleneksel, 2) Duygusal, 3) Değersel-akılcı ve 4) Amaçsal-akılcı eylemler. Ancak, Weber, toplumsal eylem kavramı ile ne sınıfsal ne de “yeni” toplumsal eylemleri kasteder. Onun toplumsal eylemden kastettiği aslında toplumdaki bireylerin davranışlarıdır. Örneğin, el öpmek ve selamlaşmak “geleneksel eylem”; maçta kavga sırasında yumruk atmak ya da annenin ağlayan çocuğunu tokatlaması “duygusal eylem”; batan gemisini terketmeyerek birlikte batan kaptanın davranışı “değersel-akılcı eylem”; ve bir girişimcinin kâr elde etmek için para kazanması da “amaçsal-akılcı eylem” tipidir (Suğur, 2013, s.117-18). Görüldüğü gibi, Weber’in “toplumsal eylem”i, günümüzdeki “kitlesele eylem” tiplerinden farklı anlam taşımaktadır.

Weber’in toplumsal eylem kuramından hareket eden Touraine, Marx’ın “tahakküm” kavramından da esinlenerek yeni toplumsal hareketler konusunda kendi kuramını oluşturur ve bu konuda öncülük yapar. Touraine, sanayi sonrası toplumunu üretkencilik (prodüktivizm) ve modernizm ikiciliğinin (düalizminin)

geri dönmesi ve tarihsel durumla açıklar. Ama o, sanayi sonrası toplum kavramı yerine yeni bir kavram üretir ve bu topluma “*programlanmış toplum*” adını verir.

“Programlanmış toplum” adını kullanmama gelince, bunun nedeni de, bu toplumda işletme gücünün; kanaatleri, tutumları öngörme ve değiştirme, kişilik ve kültüre biçim verme, dolayısıyla da yararlılık alanıyla sınırlı kalacağına, doğrudan doğruya “değerler” dünyasına girmeye dayalı olmasıdır (Touraine, 2018, s.311).

Touraine’e göre, “Bir toplumdaki başka bir topluma geçişi yaşıyoruz.” O, buradan hareketle kimlik ya da bilinçten farklı bir “Özne” kavramı tanımlar, bu Özne “düzene karşı çıkmadır”.

Programlanmış toplumda yalnızca tüketici, bir insan kaynağı ya da hedef kitleye indirgenen birey, sisteme egemen olan mantığa, şeylerin dünyasına ve kendi gereksinimlerinin tecimsel birer talep olarak nesnelleştirilmesine kendisini Özne olarak kanıtlama yoluyla karşı çıkıyor. (...) Özne fikrinin kimlik ya da bilinç fikrinin karşıtı olmasının nedeni de budur. Nasıl ki toplumu bir Pazar olarak sunan imgenin varlık nedeni kültürel savunmaların direnişini azaltmaksa, Özne de bir düzene karşı çıkmadır (Touraine, 2018, s.319).

Touraine’in programlanmış toplum tanımında, toplumu kimin programlandığının (içerden kendiliğinden mi, dışardan yönlendirmeyle mi oluştuğunun) net bir açıklaması yoktur. Touraine, toplumsal hareketler sosyolojisinin kültürel alanın kontrolü için mücadele eden sosyal güçler sistemi olarak tanımlanabilecek toplum modelinden bağımsız olamayacağını ileri sürmektedir. Kültürel alan en önemli çatışmalar için temel hedeftir (Akt.: Işık, 2011, s.23). Toplumsal hareketlerin destek aldığı -elektronik haberleşmenin üzerinden işlediği- bilgisayarlar hem bu yeni toplumsal amaçların hizmetçisi hem de yeni bir yaşam biçimidir. Andrew Feenberg, “soğuk” bilgisayarın “sıcak” bir iletişim aracı haline geldiğini söylemektedir (Feenberg, 2014, s.711).

Melucci ise kolektif kimliğin inşa edildiği toplumsal ilişkiler ağı içinde bir hareketin, bireylere değişik üyelikler, roller ve deneyimler arasında parçalanmış kimlikleri yeniden inşa etmek için bir dayanak noktası sağladığının altını çizmektedir (Akt. Işık, 2011, s.24).

Melucci’ye göre yeni toplumsal hareketler, farklı amaçları takip eden ve sosyal bir sistemin birçok kademesini etkileyen, çok boyutlu olaylardır. Bu hareketler geleneksel toplumsal hareketlerin tersine, üretim ve dağıtım süreçleri ile ilgilenmemekte, daha ziyade sembolik olarak idari sisteme meydan okumaktadır (Işık, 2011, s.26).

Martin ise, yeni toplumsal hareketlerin eylem, tepki ve taleplerini duyurmada “medyaya olan bağımlılıklarını” vurgular (Işık, 2011, s.29). Offe de, YTH’in ilgi alanına giren konuları şöyle ifade eder:

Yeni sosyal hareketlerin ilgi alanına giren temalar (fiziksel) toprak, hareket alanı yahut beden, sağlık ve cinsel kimlik gibi “hayat alanı” ile ilgili konuları; komşuluk, şehir ve fiziksel çevre; kültürel, etnik ve ulusal miras ve kimlik; fiziki hayat koşulları ve genelde insanlığın devamı gibi konuları içermektedir. (...) Özerklik, kimlik, otantisite, insan hakları, barış ve dengeli bir fiziksel çevre istemi gibi değerler büyük ölçüde ihtilaf doğurucu değerler değildir (Offe, 2016, s.57).

Offe’ye göre, bu hareketler “anti-modernist” ya da “postmateryalist” değil, modernleşmenin “modern” bir eleştirisidir (Offe, 2016: 70). “Yeni sosyal hareketlerin aktörleri ile ilgili olarak en çarpıcı nokta bunların kendilerini tanımlamalarının ne oturmuş siyasal kodlara (sağ-sol, liberal-muhafazakâr vs.) ne de sosyoekonomik kodlara (işçi sınıfı-orta sınıf, fakir-zengin, kırsal-kentsel nüfus vs.) dayanmadığıdır” (Offe, 2016, s.60).

Yeni toplumsal hareketler “otorite karşıtı” özellik taşır. Foucault, *Özne ve İktidar*’da otorite karşıtı mücadelelerden söz ederken, bu mücadelelerin özünü niteleyen şeyin “Biz kimiz?” sorusu olduğunu vurgular. Foucault’ya göre “*otorite-karşıtı mücadelelerin*” ortak yanları şunlardır:

- 1) Bunlar “sınır aşırı” mücadelelerdir; yani tek bir ülkeyle sınırlı değildir.
- 2) Amacı, oldukları haliyle iktidar etkileridir.
- 3) “Doğrudan” mücadelelerdir. “Baş düşman” yerine, doğrudan düşman arayışına girerler. Sorunlarına gelecek bir tarihte çözüm (yani, özgürlük, devrim, sınıf mücadelesinin bitmesi gibi) bulmayı da ummazlar.
- 4) Bireyin konumunu sorgulayan mücadelelerdir: Bir yandan, farklı olma hakkına sahip çıkar ve bireyleri hakikaten birey yapan her şeyi vurgularken, öbür yandan bireyi parçalayan, başkalarıyla bağlarını koparan, cemaat yaşamını bölen, bireyi kendi üzerine kapanmaya zorlayan ve kısıtlayıcı bir biçimde kendi kimliğine bağlayan her şeye saldırırlar.
- 5) Bilgi, beceri ve kalifikasyona bağlı olan iktidar etkilerine karşı bir muhalefet, yani bilginin ayrıcalıklarına karşı yürütülen mücadelelerdir.
- 6) Son olarak, bütün bu mücadeleler şu soru ekseninde dururlar: Biz kimiz? Bunlar, bizim bireysel olarak kim olduğumuzu göz ardı eden soyutlamaların, ekonomik ve ideolojik devlet şiddetinin reddedilmesi ve

gene, insanların kim olduğunu belirleyen bilimsel ya da idari engizisyonun reddedilmesidir (Foucault, 2011, s.61-63).

Foucault, *İktidarın Gözü*'nde de, iktidar ilişkilerinin kaçınılmaz olarak “direnişe” yol açtığını, bu ilişkilerin özünde her an “direniş çağrısı” olduğunu, direnişe imkân tanıdığını söyler (Foucault, 2012, s.177). Otoriter iktidar biçimlerine karşı çıkarken, kim olduğumuzdan habersiz hale geliriz. Neden böyle olur? İktidarın kim olduğumuzun imal edilmesi ve kendimize atıfta bulunma ve nihayetinde kendimizi temsil etme biçimlerinin kısıtlanması süreçlerine doğrudan dâhil olduğu bilinmektedir. Foucault bu türden hareketleri, karşı çıktıkları şey üzerinden nitelerken bunu açıkça ifade eder (Butler, 2012, s.282). Zizek'e göre de, Foucault'nun iddialarının tüm gücü, iktidar karşıtı direnişlerin *aslında karşı çıkıyormuş gibi göründükleri matris tarafından üretilmiş olduklarına* ilişkin tezinde yatar (Zizek, 2012, s.302).

Yeni toplumsal hareket (YTH) kuramcıları farklı tanımlamaları benimsemektedirler: Örneğin, Laclau-Mouffe, Epstein ve Plotke gibi post-Marksist kuramcılar, YTH için “Marksizmin eksikliklerine yönelik olarak ortaya çıkan bir reaksiyon” tanımını tercih etmektedirler. “Buradaki temel vurgu devlet, ekonomi ve siyasetin birbirinden ayrıldığı ve devletten bağımsız bir sivil toplumun varlığı, ya da böyle bir sivil toplumun geliştirilebileceği iddiasıdır” (Coşkun, 2017, s.136, 137).

Robin Cohen (1998), yeni toplumsal hareketleri genel anlamda yeni yapan ve onları eski toplumsal hareketlerden ayıran altı temel özellik sıralamaktadır. Ona göre yeni toplumsal hareketler; (a) kültürel ve kişisel kimliklere yönelirler; (b) teknolojik devlete karşı kültür ve sivil toplumu savunurlar; (c) yaşam niteliğine ilişkin ihtiyaçlara odaklanırlar; (d) karar verme süreçlerini demokratikleştirmişlerdir; (e) alternatif anlam çatılarının gündelik hayatta üretimiyle beslenirler ve (f) demokratik ve katılımcı biçimleri deneyimlemektedirler (Akt. Coşkun, 2017, s.137-38).

Hobsbawn, “*Demokrasinin ihracı*” ya da “*Demokrasiyi yayma harekâtının*”, evrensel değerlerin bütünlüğünü tehlikeye sokmanın yanı sıra başarılı da olamayacağını” (Hobsbawn, 2008, s.125) savunmaktadır.

Demokrasiyi yayma harekâtı, evrensel değerlerin bütünlüğünü tehlikeye sokmanın yanı sıra başarılı da olamayacaktır. 20. yüzyıl, gerek devletlerin basitçe dünyaya yeni bir şekil veremeyeceklerini ya da tarihsel dönüşümleri kestirmeden gerçekleştiremeyeceklerini, gerekse kurumları sınırlarından taşıyarak kolayca toplumsal değişimler sağlayamayacaklarını ortaya koymuştur. (...) Standartlaştırılmış Batı demokrasisini yayma

çabaları, zaten çok sınırlı olan başarıya ulaşma şansı bir tarafa, temel bir paradoksun aleyhine işlemesi gibi bir gerçekle de karşı karşıyadır. (...) Demokrasiyi yayma çabaları daha dolaylı bir şekilde de tehlikelidir.. Bu çabalar, demokratik yönetim biçiminden faydalanmayanlarda, sadece doğrudan faydalananlara uygun bir yönetim olduğu yanılması da doğurur (Hobsbawn, 2008, s.125-127).

Jowitt'e göre artık yenedünya düzensizliğinin adı “Küreselleşme”dir. Bauman, buradan hareketle, son zamanların moda kavramı küreselleşmede (entelektüel netliğe çok az faydayla) ifade bulan şeyin ‘şeylerin kontrolden çıkması’ ile ilgili bu yeni ve rahatsız edici his olduğunu söyler. Ona göre, küreselleşme fikrinin taşıdığı en derin anlam, dünya meselelerinin belirsiz, ele avuca sığmaz ve kendi başına buyruk doğasıdır; bir merkezin, bir kontrol masasının, bir yönetim kurulunun, bir idari büronun yokluğudur (Bauman 2014a, s.69).

Son yıllarda küreselleşen toplumsal etkinliklerin başında çevre sorunları, küresel ısınma, nüfus artışı, kuraklık, yoksulluk, hayat pahalılığı, ırkçılık, terör, işgaller, silahlanma ve göçmen sorunları gelmektedir. “Ulus-aşırı toplumsal hareketler içinde, ‘karşı-hegemonik küreselleşmenin’ en başarılı örneği, değişime yol açan küresel çevre hareketi olmuştur” (Evans, 2013, s.867).

Bu, bazı açılardan, gerçek anlamda dünya çapında bağlantıların, örneğin küresel ulus-devlet sistemiyle veya uluslararası işbölümüyle ilişkili bağlantıların gelişmesi sürecidir. Bununla beraber, genel düzeyde küreselleşme, en iyi şekilde, zamansal-mekânsal uzaklaşmanın temel boyutlarının bir ifadesi olarak anlaşılabilir (Giddens 2014a, s.37).

Küreselleşmeyi kontrol altına alabilir miyiz? Ya da ilk adım olarak *küresel bir sivil toplum* yaratılabilir mi? Bu konuda Barber şöyle demektedir:

Merkez sol da dâhil olmak üzere iktidardakiler, pazarın hızla küreselleşmesinden doğan asimetrisini görmezden gelmeyi tercih ediyor. (...) Ulus devletler için küreselleşmenin bir problem olmasının sebebi, uluslararası sahadan çok, ulus devletler içinde yaşanan ideolojik gelişmelerdir. (...) Ulusal egemenliğin ölmekte olan bir kavram olduğu söyleniyor, ama ölmesine daha çok zaman var. Egemen uluslar şu an için demokratik toplumun yaşayabileceği tek ortamdır ve küresel ekonominin anarşik güçlerine karşı koymak, onları kontrol altına almak ve uygarlaştırmak, ancak egemen ulusların başarabileceği bir şeydir (Barber, 2014, s.389-397).

Yeni toplumsal hareketler belirli “*kimlikler*” etrafında örgütlenir ve belirli kimliklerin kamusal alanda kabulünü hedefler.

Bunun yanı sıra harekete katılanlar arasında özgün bir kimlik de söz konusudur. Bireyler kendilerini o kimlikle tanımlamaya başlarlar. Hareketin ortak kimliğinin, harekette yer alanların kimliği ile homojen olduğunu söylemek doğru değildir. Aktörlerin arka planları, sahip oldukları çoklu kimlik yapısı, harekete katılım amaçları ve hareket deneyimlerindeki farklılıklar vb. nedenlerle bir harekette her ne kadar ortak kimlikten söz edilse de hareketin içinde görece farklı kimliklerin bulunması olasıdır (Kartal & Kümbetoğlu, 2015, s.97).

Kimlik politikaları –cinsiyet, cinsel yönelim, ırk ya da etnisite tarafından belirlenen- toplumsal kimliğin birincil olduğunu varsayar (Hunt, 2018, s.25).

Castells’e göre, modern sonrası toplumun tanımlayıcı karakteristikleri bilgi teknolojisi, internet ve hepimizi kuşatan bilişim toplumdur. Kişisel bilgisayar, mobil telefon ve internet ulaşımı gibi faktörler bilginin yaygın olarak kullanıldığı bilgi toplumlarını işyeri kadar evin de temel bir özelliği haline geldiği küresel iletişim ve ekonomik etkinlik ağının bir parçası olan bilişim toplumlarına dönüştürdü (Slattery 2014, s.399). Castells’e (2013) göre zenginlik, teknoloji ve iktidar ağlarının yol açtığı küreselleşme ve enformasyonelleşme, dünyamızı dönüştürüyor (s.97), direniş hükmetmeye karşı çıkıyor, yetkilendirme iktidarsızlığa tepki gösteriyor ve alternatif projeler, gezegen çapında insanların gitgide düzensizlik olarak algıladığı yeni küresel düzene içkin olan mantığa meydan okuyor (s. 98). “Toplumsal hareketler, kendi kuralları çerçevesinde anlaşılmalıdır: Açıkcası bu hareketler, ne olduklarını söylüyorlarsa, odurlar. Pratikleri (daha da önemlisi söylemsel pratikleri) öz tanımlarıdır” (Castells, 2013, s.99).

Kimliğe, ekonomik statükonun korunmasına dayalı bir direniş olarak başlayan şey, kültürel kimliğin, ekonomik çıkarların ve siyasi stratejilerin giderek karmaşıklaşan bir dizge çerçevesinde kaynaştığı bir projeler çoğulluğuna dönüştü: Ağ toplumunda toplumsal hareketler tuvali (Castells, 2013, s.215).

Castells, üç ciltten oluşan *Enformasyon Çağı* serisinin üçüncü kitabı *Binyılın Sonu*’nda da, kimliğe dayalı toplumsal hareketlerin gücünün, devletin kurumlarına, sermayenin mantığına ve teknolojinin baştan çıkarıcılığına karşı özerk olmalarında yattığını söyler (Castells, 2013b, s.506). Ağ toplumundaki hâkimiyet örüntülerine karşı toplumsal meydan okumalar, genellikle özerk kimlikler inşa etme biçimini almaktadır. Toplumlarımız “ağ” ile “benlik”, ağ

toplumu ile kimliğin gücü arasındaki etkileşimle oluşuyor (Castells, 2013b, s.506).

Castells'e göre, toplumsal değişim süreçlerinin büyük bir temel sorunu vardır: Toplumu yeniden inşa etmekten ziyade, parçalayabilecek olmaları. "Dönüşmüş kurumlar yerine, her türden komünlerden oluşan bir topluma varabiliriz. Toplumsal sınıflar yerine, kabilelerin yükselişine tanık olabiliriz (Castells, 2013b, s.506).

Yeni toplumsal hareketlerin kuramsal açıklamalarına getirilen eleştiriler ise ağırlıklı olarak 'yeni' olanın içeriğinin muğlak kalması ve 'eski'den tamamen kopuş çıkarımının hareketlerin analizinde yetersiz kaldığıyla ilgilidir. Hareketler gelecek perspektifinin olmadığı, kopuk ve parçalı bir görünüm sergilediği ve bu nedenle de bir bütün olarak analiz edilmeyi zorlaştığı biçiminde de eleştirilmektedir (Demiroğlu, 2014, s.143).

SONUÇ VE YENİ KAVRAM ÖNERİSİ: "YENİ TOPLUMSAL EYLEMSİZLİK MODELİ"

Toplumsal hareketler klasik tanımlamasında yer aldığı şekliyle çok sayıda kişinin katıldığı, bir değişim yaratmayı ya da değişime engel olmayı amaçlayan, devrimci-siyasal-dinsel-alternatif veya direniş odaklı, amaç ve yöntemleri bakımından birbirinden farklı özelliklere sahip, geniş ölçekli, kendiliğinden oluşan ve "gönüllülük" temeline dayalı post modern toplumun ürünü hareketlerdir.

Günümüzdeki "yeni" toplumsal hareketler "toplumsal roller", "iletişim ağları" ve "örgütlenmeler" altında oluşturan parçalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Castells'in, siyaset ve ideolojiyle bağlantılarını son derece karmaşık ve dolaylı bulduğu medya kuruluşlarının bu yönetim aygıtlarıyla ilişkileri ülkelere, dönemlere ve medyanın yapısına göre farklılık göstermektedir. Alain Touraine okumasıyla da, yeni toplumsal hareketlerin iktidarı almak değil, toplumu yeniden yaratmak, yeni bir siyaset keşfetmek, açık piyasalarla kapalı cemaatler arasındaki kör çatışmadan kaçınmak, kapsananla dışlanan ve içeridekilerle dışarıdakiler arasındaki mesafeyi kapatarak toplumsal parçalanmanın önüne geçmeyi amaçladığını görmekteyiz.

Sorun ve ihtiyaç temelli hareketler olan "YTH'in bireyi" kültür, kimlik, çevrecilik, feminizm, eğitim ve cinsellik gibi yaşam tarzının korunması ağırlıklı ve merkezsiz bir yapıda olduğu için egemen kültürün norm ve değerlerini zorlamakta ve "gönüllü olarak" eyleme geçmektedir. Bu bağlamda yeni toplumsal hareketler, eski toplumsal hareketlerden farklı olarak sınıf temelli değil

kültür temellidir. Hareketlerin içinde yalnızca işçi sınıfı değil her kesimden insanlar yer almakta, kolektif bir kimlik sergileyerek otorite ve iktidarların tahakkümüne, yaşam tarzına ilişkin dayatmalarına direniş göstermektedirler. Yeni toplumsal hareketler içinde yer alan insanlar; çevre, yaşam tarzı, demokrasi, eğitim, insan hakları, cinsel özgürlükler vb. kültürel konular etrafında hareket etmekte ve direniş sergilemektedirler. Bu hareketlerin bir merkezi ve lideri yoktur. Yani merkezsiz ve örgütsüz bir yapı içindedirler. Bu, resmi ilişkilerden uzak, kişisel özerklik ve kimliğe dayalı olduklarını da göstermektedir. İktidar ve otoriteyi protesto etmenin yanı sıra teknoloji ve sermayeye de karşı çıkabilmektedirler. Egemen kültür nereden gelirse gelsin, onun açık ya da örtülü davranış, norm ve değer taşıyıcısı dayatmalarına muhalefet etmektedirler. Yeni toplumsal hareketler, yeni bir sosyolojik inceleme alanı yaratmakta ve farklı toplumsal güçleri inceleme alanına almaktadır. Yeni küresel düzene karşı oluşan toplumsal hareketler, oluşan ağlar içindeki siyaset alanı olarak medya siyaseti, yeni küresel düzene karşı meydan okuma ve direnişlerin anlamı ve demokrasi krizini incelemektedir.

Bu makalenin kaynağı olan doktora tez çalışmamda “niteliksel araştırma” yöntemi esas alınarak, saha araştırması yapılmıştır. Çalışmada Derinlemesine Görüşme (DG) yöntemi uygulanmıştır. Bir toplumsal hareket ve direniş modeli olarak *gönüllü televizyon kanalları*, aynı zamanda, postmodern ağ toplumunda yeni toplumsal hareketlerin bir örneğini teşkil etmektedir. Saha araştırması, farklı dünya görüşü etrafında izleyici kitlesine sahip dört televizyon kuruluşunun Yeni Toplumsal Hareketleri tetikleyici ve eyleme geçirici potansiyel taşıdıklarını ortaya koymuştur. Tezimin bulgularından hareketle, Yeni Toplumsal Hareket (YTH) modeli yanında “**Yeni Toplumsal Eylemsizlik**”® (YTE) modeli/kavramı *önerisinde bulunmaktadır*. Çünkü YTH’lerde toplumsal roller, iletişim ağları ve aktif örgütlenmeler söz konusu iken, araştırmamız yeni bir oluşum olan “gönüllü televizyon kanalı” modelinde aktif örgütlenme yerine “*pasif/negatif örgütlenme*” olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırma kapsamındaki kanalların tümünü içeren tek ortak nokta yardım toplama olmakta; izleyicilerde yalnızca izleme, izlerken sadece “karşıtlığa dayalı” bir düşünce yapısına sahip olma ve kanal yönetimlerinde de farklı yönetim yapıları bulunmaktadır. Tekrar vurgulamak gerekirse, izleyicilerden oluşan kitlenin ihtiyacının yalnızca “izleyerek” karşılandığı ve bu biçimde eylemsizleştiği görülmüştür. *Daha radikal ve iddialı bir söylem üretilirse, “gönüllülük” esaslı bu tür televizyon kanallarının muhalif kitlelerin tepkilerini konsolide edip (kontrol altında tutup) “eylemsizleştirerek” iktidarlara yarayıcı işlev gördüğü söylenebilir.*

Bu noktada, Castells’in, ikincil görüşü diyebileceğimiz, medya kuruluşlarını siyaset ve ideolojiyle son derece karmaşık ve dolaylı bağlantıları

olduğu görüşü doğrulanmaktadır. Yeni toplumsal hareketleri farklı değerlendiren Alain Touraine'in bu hareketlerin iktidarı almak değil, toplumu yeniden yaratmak, yeni bir siyaset keşfetmek, açık piyasalarla kapalı cemaatler arasındaki kör çatışmadan kaçınmak, kapsananla dışlanan ve içeridekilerle dışarıdakiler arasındaki mesafeyi kapatarak toplumsal parçalanmanın önüne geçmeyi ileri süren görüşü de –araştırma ölçeğimizde- haklılık kazanmaktadır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Barber, B. R. (2014). “Küreselleşen Demokrasi”, *Sosyoloji Başlangıç Okumaları*, Anthony Giddens (Ed.), (Günseli Altaylar, çev.), ss. 389-399.
- Baudrillard, J. (2015). *Sessiz Yığınların Gölgesinde: Toplumsalın Sonu*, (Oğuz Adanır Çev.). DoğuBatı.
- Bauman, Z. (2014). *Parçalanmış Hayat (Postmodern Ahlak Denemeleri)*, (İsmail Türkmen Çev.). Ayrıntı.
- Butler, J. (2012). Bedenler ve iktidar, tekrar, (Şeyda Öztürk Çev.). *Cogito*, 70-71. Yapı Kredi.
- Castells, M. (2013). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, 2 (Kimliğin Gücü)*, (Ebru Kılıç Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Castells, M. (2013b). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, 3 (Binyılın Sonu)*, (Ebru Kılıç Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Clark, T.N., & Lipset, S.M. (2014). Toplumsal sınıflar ölüyor mu?, *Sosyoloji (Başlangıç Okumaları)*, 4. Baskı, Anthony Giddens (Ed.), (Günseli Altaylar Çev.), ss. 287-295.
- Collins, R., & Makowsky, M. (2014). *Toplumun Keşfi* (Nurgün Oktik Çev.(Ed.)). Nobel.
- Connerton, P. (2014b). *Modernite Nasıl Unutturur*. 2. Baskı, (Kübra Kelebekoğlu Çev.). Sel.
- Coşkun, M. K. (2017). *Demokrasi Teorileri ve Toplumsal Hareketler*. 2. Baskı, Dipnot.
- Cottam, M. L., Mastors, E., Freston, T., & Dietz, B. (2017). *Siyaset Psikolojisine Giriş*, (Mesut Şenol Çev.). BB101.

- Çoban, S. (2009). Yeni toplumsal hareketler ve iktidar sorunu, Haz. Barış Çoban, *Yeni Toplumsal Hareketler: Küreselleşme Çağında Toplumsal Muhalefet* içinde, Kalkedon, ss. 175-191.
- Demiroğlu, E. T. (2014). Yeni toplumsal hareketler: Bir literatür taraması. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(1), 133-144.
- Evans, P. (2013). Karşı-hegemonik küreselleşme: Çağdaş küresel politik ekonomide ulusaşırı toplumsal hareketler, (Tuğçe Kılınç Çev.), *Siyaset Sosyolojisi (Devletler, Sivil Toplumlar ve Küreselleşme)*, Haz. Thomas Janoski, Robert Alford, Alexander Hicks ve Mildred A.Schwartz, 2. Baskı, Phoenix, ss. 853-873.
- Feenberg, A. (2014). Democratic rationalization: Technology, power, and freedom, *Philosophy of Technology (The Technological Condition an Anthology)* içinde, Second Edition, Robert C. Scharff & Val Dusek (Ed.) UK: Wiley Blackwell, ss. 706-718.
- Form, W., & Craig, J. (2013). Toplumsal hareketler ve toplumsal değişim. (Olcaç Sevimli Çev.), *Siyaset Sosyolojisi (Devletler, Sivil Toplumlar ve Küreselleşme)*, Haz.: Thomas Janoski, Robert Alford, Alexander Hicks ve Mildred A.Schwartz, 2. Baskı, Phoenix, ss. 419-447.
- Foucault, M. (2012). *İktidarın Gözü*. 3. Basım, (Işık Ergüden Çev.). Ayrıntı.
- Foucault, M. (2011). *Özne ve İktidar*. 3. Basım, (Işık Ergüden, Osman Akınhay Çev.). Ayrıntı.
- Giddens, A. (2014a). *Modernite ve Bireysel Kimlik (Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum)*. 2. Baskı, (Ümit Tatlıcan Çev.). Say.
- Hobsbawn, E. (2008) *Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm*. (Osman Akınhay Çev.). Agora.
- Hunt, L. (2018). *Küresel Çağda Tarih Yazmak*.(Erdem Kayserilioğlu Çev.). Küre.
- Işık, G. (2011). *Toplumsal Hareketler: Politikadan Edebiyata, Sanattan Sinemaya, Medyadan Toplumsal Algıya, Teorik ve Pratik Analizler ve Yansımalar*. Nobel.
- Kartal, B., & Kümbetoğlu, B. (2015). *Yeni Toplumsal Hareketler*. 4. Baskı, Anadolu Üniversitesi.
- May, T. (2016). *Şiddetsiz Direniş (Felsefi Bir Giriş)*. Can Kayaş Çev.). Ayrıntı.

- Offe, C. (2016). Yeni sosyal hareketler: Kurumsal politikanın sınırlarının zorlanması, *Yeni Sosyal Hareketler* içinde, Kenan Çayır (Ed.), Kaknüs, ss. 47-75.
- Slattery, M. (2014). *Sosyolojide Temel Fikirler*. Ümit Tatlıcan ve Gülhan Demiriz (Haz.), 6. Baskı, (Özlem Balkız vd. Çev.). Sentez.
- Suğur, S. (Ed.) (2013). *Klasik Sosyoloji Tarihi*. 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi.
- Touraine, A. (2018). *Modernliğin Eleştirisi*. 11. Baskı, (Hülya Uğur Tanrıöver Çev.). Yapı Kredi.
- Touraine, A. (2017). *Bugünün Dünyasını Anlamak İçin Yeni Bir Paradigma*, 2. Baskı, (Olçay Kunal Çev.). Yapı Kredi.
- Zizek, S. (2012). *Gıdıklanan Özne (Politik Ontolojinin Yok Merkezi)*. 3. Basım, (Şamil Can Çev, Epos.

EXTENDED ABSTRACT

Social movements, in the classical definition, are revolutionary-political-religious-alternative or resistance-oriented movements that aim to create or prevent change, in which a large number of people participate. They have different features in terms of purpose and methods, are large-scale and spontaneous. They are the product of the postmodern society based on "volunteerism". However, today's "new" social movements emerge as parts of "social roles", "communication networks" and "organizations". According to Touraine, new social movements, although their organization and ability to act are lacking, they already reveal a new generation of problems and conflicts of both social and cultural nature. It is no longer a question of conflict for the management of the means of production; It is the confrontation of the ends of new cultural productions such as education, medical services and mass informatics.

Social movements have existed for a long time. For example, the slavery abolition movement, the women's rights movement, and the anti-alcohol movement have always started in the 19th century. Social movements are not simply protests. Social movements require some sort of minimum organizational structure, which includes identifiable leaders.

Social movements refer to large-scale and continuous collective behavior in which a large number of people participate. Collective behaviors are voluntary,

spontaneous, unplanned actions that challenge the norms and values of the dominant culture, and involve large numbers of people. These are also called "nonviolent resistances". According to May, where the "persuasion" and "negotiation" processes end, "nonviolent resistance" begins.

Social movements have a long history. However, the expression "new" here refers to the "structure" of movements. Previous social movements were "class" and had a certain centered structure based on the interests of the working class. New social movements, on the other hand, display a lifestyle-oriented and “decentralized” structure such as culture, identity, independence (autonomy), environmentalism, feminism, education, protection of lifestyle and sexuality. In a sense, they can be called "classless social movements" or "post-industrial social movements", as they do not discriminate between classes and can include all classes.

The streets are the operational spaces of social movements, and the spreading sphere is the media. Connerton says: “Streets are a potential site for large-scale controversy as they are areas that are difficult to control; It can turn into a political space at any moment.” City streets can be a place for worrying encounters and disturbing memories thanks to their ability to be navigated even when they are not a challenge. According to Touraine, the newness of these movements; It lies in revealing the contradiction between the diversity of cultures, local activities, and languages, and inspiring the creation of an antagonistic movement, along with many other political environmental movements. New social movements also defend the individual against an established order.

Another criterion that determines the "old" and "new" of social movements is that it is based on the concept of "class" and Marx's determinations in terms of his ideas. According to Marx, capitalist society basically consists of two classes. The first is the capitalist class (the bourgeoisie), which owns the means of production, and the other is the expropriated working class (proletariat), which has to work for wages.

There are many examples of new social movements in recent history. One of them is the "Song Revolution" that took place during the Soviet occupation of Estonia. Another is the "Vykom Temple" actions in India.

Touraine explains post-industrial society with the return of the dualism of productivism and modernism and the historical situation. But he produces a new concept instead of the concept of post-industrial society and calls this society "programmed society". In his programmed definition of society, there is no clear explanation of who programmed society (whether it was created spontaneously from within or directed from the outside). Touraine argues that the sociology of

social movements cannot be independent of the model of society that can be defined as the system of social forces struggling for control of the cultural sphere. Cultural space is the main target for the most important conflicts. Computers supported by social movements - operated by electronic communication - are both servants of these new social goals and a new way of life. Andrew Feenberg says that the "cold" computer has become a "hot" communication tool.

New social movements have an "anti-authoritarian" feature. When Foucault speaks of anti-authority struggles in *Subject and Power*, what characterizes the essence of these struggles is "Who are we?" Emphasizes that he has a question. New social movements are organized around certain "identities" and aim at the acceptance of certain identities in the public sphere.

According to Castells, the defining characteristics of post-modern society are information technology, the internet and the informatics society that encompasses us all. Factors such as personal computers, mobile telephones and internet access have transformed information societies in which information is widely used into information societies that are a part of the global communication and economic activity network, where they have become a fundamental feature of the home as well as the workplace. Social challenges to dominance patterns in the network society often take the form of constructing autonomous identities. Our societies are formed by the interaction between the "network" and the "self," the network society and the power of identity.

I propose a "*New Social Inertia*"[®] model/concept as well as the New Social Movement model. Because, while social roles, communication networks and active organizations are in question in New Social Movements, it emerges that there is a "passive/negative organization" from time to time. To emphasize again, the masses, who sometimes share the same feelings and the idea of nonviolent resistance, meet these needs only by "watching". This is a state of inertia.